

van de zelfwerkzaamheid, waardoor zo veel mogelijk de leerlingen zelf tot activiteit worden gebracht, is tegenwoordig reeds lang niet meer revolutionair en beperkt zich ook niet meer tot de praktijk van de vernieuwingsscholen. Wie wel eens met amerikaanse collega's in contact is gekomen, kent de verbazing die ontstaat, wanneer men vertelt, dat men in de geschiedenisles gewoonlijk het hele uur lang zelf aan het woord is.

Nu is een klassegelsgprek niet alleen iets wat men moet willen, maar ook iets wat men moet kunnen. Het is niet alleen een techniek maar ook een kunst. En Nietzsche schreef reeds: Kunst kömmt von können und nicht von wollen, sonst hiess es Wulst. Ik weet niet of de praktische wenken van Mej. Gerretsen voor de geschiedenisleraar veel practisch belang hebben. Zij zijn niet voor hem geschreven, zijn meer voor het lager onderwijs dan voor het middelbaar onderwijs bestemd. De thema's die als discussieobject zijn gekozen, zijn eigenlijk geen van allen bruikbaar voor de geschiedenisles. Het boekje is echter geschreven aan de hand van een aantal ervaringen endaar door gaat er een zekere stimulerende werking van uit. Men is als docent toch ook weinig gebaat met een aantal nauwkeurig voorgeschreven voorbeelden om over te nemen. Wanneer men zó een klassegelsgprek wil beginnen, loopt de zaak feilloos mis. Wanneer ik een persoonlijke ervaring mag toevoegen aan de ervaringen van de schrijfster is het deze: als voorwaarde om tot een klassegelsgprek te komen lijkt mij noodzakelijk, de voorbespreking van het thema in een kleine groep, die als forum in discussievorm het vraagstuk bespreekt. Pas dan is de situatie rijp voor een algemeen gelsgprek. De rol die de leraar hierbij speelt is, zich zoveel mogelijk onzichtbaar te maken. Of het experiment al of niet slaagt, is niet zozeer afhankelijk van de wijze, waarop hij het experiment leidt, als wel van de wijze waarop hij het voorbereidt: de keuze van het juiste thema ende juiste inleiders. Voldoet deze, dan staat men telkens weer verbaasd over eigen overbodigheid.

Het lijkt mij van belang, wanneer in Kleio eens een aantal andere ervaringen van collega's ter sprake kunnen komen. Zeer interessante gezichtspunten over dit thema vindt men o.a. in het door de drie pedagogische studiecentra uitgegeven boekje „Discussie in school en bedrijf” dat al weer enkele jaren geleden verschenen is.

A. C. Henny

* * *

J. Nota, Filosofie der geschiedenis, 173 blz. bibliografie en personenregister, Romen, Roermond-Maaseik 1962, f 9.-

Het doceren van de geschiedenis van de filosofie dwong de schrijver zich te bezinnen op de geschiedenis, in het bijzonder op de filosofie hiervan. Deze stof wordt in vier hoofdstukken behandeld. Vooral de laatste twee hoofdstukken zijn interessant. Onder de titel „De geschiedenis als gebeuren - de zin der geschiedenis” wordt uiteengezet, hoe men steeds opnieuw getracht heeft de zin der geschiedenis te achterhalen. Een aantal wijsgeren passeert

de revue, vanaf de Griekse filosofen tot de groten van deze tijd. Sartre en Jaspers komen als laatsten ter sprake. De filosofie van Sartre wordt tweeslachtigheid verweten (85), omdat daarin de zin van de geschiedenis ontkend wordt. Later sprak Sartre zich uit voor de marxistische interpretatie van de geschiedenis. De schr. zelf verklaart in de conclusie, dat voor hem de zin van de geschiedenis duidelijk wordt in het licht van de Openbaring. Daar hij zich gelovig katholiek noemt, is deze bekentenis geen verrassing. Toch geeft dit uitgangspunt aanleiding tot kritische opmerkingen. Niet iedereen zal b.v. deze uitspraak onderschrijven „Persoonlijk zouden we er bovendien alles voor voelen ook het werken van de Geest buiten de direct zichtbare Kerk mede in te sluiten” (160). Mede door dergelijke zinnen prikkelt het boek tot lezen, want het dwingt tot nadenken en tot het bepalen van eigen standpunt in deze.

A. A.

* * *

In de reeks Oud Delft, een serie historische publicaties over Delft en Delvenaren (Nijgh en van Ditmar, z.j.) verschenen de nummers 2 en 4.

In het bijzonder verdient nummer 2 dat gewijd is aan de Meester van de Virgo inter Virgines en aan Delftse verluchte handschriften, ook buiten Delft een ruime belangstelling. In eerstgenoemde studie tracht drs. K. G. Boon aan de hand van een tweetal schilderijen de identiteit te onthullen van de door Hugo van der Goes geïnspireerde illustrator van de werken van de vijftiende-eeuwse Delftse burgemeester Jacob van der Meer. Dr. P. H. J. Vermeeren bespreekt de activiteiten van de zusters van het Delftse Sint Agnesklooster die in de vijftiende eeuw met grote zorg en vakmanschap codices - en ook gedrukte teksten - op prijzenswaardige wijze decoreerden.

Drs. Boon en Dr. Vermeeren verruimen door hun bijdragen op voortreffelijke wijze onze kennis van de middeleeuwse miniatures en boekillustraties in de Noordelijke Nederlanden. Beide studies zijn rijkelijk van illustraties voorzien en kunnen hierom nuttige diensten bewijzen bij de lessen geschiedenis en kunstgeschiedenis aan de scholen voor voortgezet onderwijs.

Meer specifiek op Delft gericht is nummer 4 van genoemde serie waarin Mr. B. van 't Hoff aan de hand van talrijke afbeeldingen een goed-gedocumenteerd overzicht geeft van de oude plattegronden van de stad Delft. (zestiende tot en met achttiende eeuw). De niet-Delvenaar boeit evenwel de algemene inleiding over de Nederlandse kartografie. Mogelijk kan de lezing van dit werkje de geschiedenisleraren stimuleren om in klasverband een soortgelijk overzicht samen te stellen - of een tentoonstelling te organiseren - van oude kaarten en plattegronden over de stad van inwoning of over de stad uit de onmiddellijke omgeving.

F. Vercauteren